

Юлія Сергіївна ГЕРАСИМЕНКО

кандидат економічних наук, доцент кафедри статистики і економічного аналізу,
Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

ORCID ID: 0000-0002-8888-7472

E-mail: gerasimenkou04@gmail.com

СТАН ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО РИНКУ В СВІТІ

Герасименко, Ю. С. Стан та динаміка розвитку органічного ринку в світі [Текст] / Юлія Сергіївна Герасименко // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 3. – С. 108–117. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. В останні десятиліття в світі стрімко поширюються тенденції розвитку зеленого виробництва та технологій. У сільському господарстві дані тенденції призвели до стрімкого розвитку органічного ринку. В роботі підкреслюється важливість даного сегменту ринку харчових продуктів як з економічної, так і з соціальної точки зору.

Мета статті полягає у дослідженні динамічних процесів на ринку органічної продукції в світі у цілому та на окремих регіональних ринках.

Результати. Підкреслюється, що в Україні, як і в інших країнах світу, протягом останніх двох десятиліть відбувається стрімке нарощування обсягів виробництва органічної продукції. Разом з тим, як за абсолютними, так і відносними показниками, розмірами наш ринок суттєво поступається провідним країнам світу. Дослідженням встановлено, що структура органічного ринку кожної країни має свої особливості, пов'язані з національними традиціями. В Австрії найбільше значення мають для споживачів молочні продукти та яйця, у Німеччині – м'ясо та молоко, у Франції – дитяче харчування, яйця, молоко. Загальний обсяг Європейського ринку органічної продукції у 2018 році дорівнював 40,7 млрд євро, з яких 37,4 млрд євро припадало на країни Євросоюзу. При цьому за період з 2005 по 2018 рр. він в абсолютному вираженні зріс з 11,9 млрд євро до 40,7 млрд євро, тобто майже у 3,5 рази. Що стосується земельних площ, зайнятих органічними культурами в Європі, то за період 1985-2018 рр. вона зросла з 0,1 млн га до 15,6 млн га, зокрема за період 2008-2018 рр. – з 8,3 млн га до відповідно - 15,6 млн га, або майже в два рази. Лідерами розвитку органічного землеробства з огляду на питому вагу органічних площ у загальному обсязі сільськогосподарських угідь країни в світові є Австрія (24,7%), Швеція (19,9%), Італія (15,8%).

Підкреслюється, що в Європі стрімко розвивається органічне тваринництво. Впродовж 2009-2018 рр. поголів'я ВРХ в Європі збільшилося на 88,1%, овець – на 67,8%, свиней – на 105,2%, птиці – на 127,9%. Хоча питома вага органічного поголів'я в загальному поголів'ї залишається невисокою. Найбільшою вона була по ВРХ (5,2%) та вівцям (5,0%), найменшою – по свиням (0,7%).

Висновки. З метою прискорення розвитку ринку органічної продукції в Україні наголошується на необхідності запровадження економічного механізму. Даний механізм повинен створювати правила гри на ринку та визначати оптимальні економічні рішення суб'єктів господарювання.

Ключові слова: ринок органічної продукції, динаміка розвитку органічного ринку, виробництва органічної продукції в світі, структура ринку органічної продукції, органічне тваринництво.

STATE AND DYNAMICS OF ORGANIC MARKET DEVELOPMENT IN THE WORLD

Abstract

Introduction. *In recent decades, the world is rapidly developing trends in green production and technology. In agriculture, these trends have led to the rapid development of the organic market. The paper emphasizes the importance of this segment of the food market from both economic and social points of view.*

The purpose of the article is to study the dynamic processes in the market of organic products in the world as a whole and in some regional markets.

Results. *It is emphasized that in Ukraine, as well as in other countries of the world, during the last two decades there is a rapid increase in the volume of organic production. At the same time, both in absolute and relative terms, our market is significantly inferior to the world's leading countries. The study found that the structure of the organic market of each country has its own characteristics that are closely linked to national traditions. In Austria, dairy products and eggs are of the greatest importance for consumers, in Germany these are meat and milk, in France these are baby nutrition, eggs, milk. The total volume of the European market for organic products in 2018 was 40.7 billion euros, of which 37.4 billion euros fell on the European Union. At the same time, for the period from 2005 to 2018, it increased in absolute terms from 11.9 billion euros to 40.7 billion euros, that is, almost 3.5 times. As for the land area occupied by organic crops in Europe, during the period 1985-2018 they increased from 0.1 million hectares to 15.6 million hectares. Including for the period 2008-2018 they increased from 8.3 million hectares to 15.6 million hectares, respectively, or almost twice. The leaders in the development of organic farming in terms of the share of organic land in the total agricultural land of the country in the world are Austria (24.7%), Sweden (19.9%), Italy (15.8%).*

It is emphasized that organic livestock is developing rapidly in Europe. During 2009-2018, the number of cattle in Europe increased by 88.1%, sheep – by 67.8%, pigs – by 105.2%, poultry – by 127.9%. However, the share of organic livestock in the total livestock remains low. It was the highest in cattle (5.2%) and sheep (5.0%), and lowest in pigs (0.7%).

Conclusions. *In order to accelerate the development of the market of organic products in Ukraine, the need to introduce an economic mechanism is emphasized. This mechanism should create the rules of the game in the market and determine the optimal economic decisions of economic entities.*

Key words: *market of organic products, dynamics of organic market development, production of organic products in the world, structure of organic products market, organic animal husbandry.*

JEL classification: O13, Q18, Q56

Вступ

Органічний ринок в Україні постійно розвивається. Завдяки розмірам країни сільськогосподарських земель, географічному положенню, близькості до потенційних міжнародних покупців та родючим чорноземам Україна має сприятливі умови для органічного сільського господарства. За останні десять років площа органічних земель в Україні збільшилася майже вдвічі — з 242 тис. га до 421 тис. га – це 11-й показник в Європі. Найбільше серед органічної продукції ми вирощуємо зернові, проте набирає популярності вирощування нішевих культур, зокрема ягід. Очікується, що виробництво органічної продукції в Україні збільшуватиметься й далі, оскільки європейські потужності не здатні задовольнити місцевий попит на неї.

Формування органічного ринку висвітлювалось в роботах О.М. Яценко та А.С. Овчаренко [1], О.М. Маслак [2], Ю.О. Лупенко [3], О.О. Гуцаленко [4], О.В. Коломицева,

---

Л.С. Васильченко та С.М. Пепчук [5]. Ємність ринку органічної продукції досліджували Ю.П. Воскобійник, Є.В. Геваза [6]. Тенденції розвитку ринку органічної продукції окреслили В.А. Чудовська, О.І. Шкуратов і В.В. Кипоренко [7]. Перспективами розвитку ринку органічної продукції займалися такі відомі науковці, як: О.М. Яценко й А.С. Овчаренко, Т.Б. Харченко [8], В.Г. Грановська [9], І.Б. Чичкало-Кондрацька й О.І. Федіна [10], О.Б. Вінюкова та Г.А. Чугрій [11], О.В. Коломицева, Л.С. Васильченко, С.М. Пепчук. Стан і перспективи виробництва органічної продукції вивчали Ю.В. Лавгородська [12], С.М. Рогач і А.А. Семінський [13]; особливостями впровадження виробництва органічної продукції займалися Н.В. Зіновчук і А.В. Ращенко [14]. Проте, в умовах сьогодення проблема розвитку органічного руху в Україні та за її межами потребує подальшого вивчення.

Мета статті

Мета статті полягає у дослідженні динамічних процесів на ринку органічної продукції в світі у цілому та на окремих регіональних ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження

На сьогодні урядові організації та експертне середовище України активно працює над національною адаптацією, ухвалених Організацією Об'єднаних Націй глобальних цільових показників міжнародного розвитку до 2030 року, а саме так званих Цілей Сталого Розвитку (ЦСР). ЦСР визначають глобальне спрямування дій на подолання бідності, сприяння процвітанню і благополуччю для всіх, захист навколишнього середовища і боротьбу зі зміною клімату. Під сталим розуміється розвиток, при якому задоволення потреб сучасної людини не ставить під загрозу благополуччя наступних поколінь і їх здатність задовольняти власні потреби.

Стале сільське господарство є одним з основних компонентів сталого розвитку. При цьому найбільш стійкою моделлю аграрної галузі є органічне сільськогосподарське виробництво.

Органічне сільське господарство – виробнича система, яка підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Залежить від екологічних процесів, біологічного різноманіття та природних циклів, характерних для місцевих умов, уникаючи використання невідновлюваних ресурсів. Органічне сільське господарство об'єднує традиції, нововведення та науку, щоб поліпшити стан навколишнього середовища і розвивати справедливі взаємини і гідний рівень життя.

Багаторічна практика інших країн демонструє економічні, екологічні та соціальні переваги органічного виробництва, серед яких:

- ❖ підвищення незалежності виробника від зовнішніх джерел фінансування, поставок отрутохімікатів, мінеральних добрив, зменшення енерговитрат на одиницю продукції;
- ❖ нарощування кількості робочих місць в сільській місцевості, розвиток місцевих ринків екологічної продукції;
- ❖ високі смакові і поживні якості виробленої продукції;
- ❖ мінімізація негативного впливу на природу, в тому числі зменшення забруднення ґрунту, ґрунтових і поверхневих вод, атмосфери, збереження біорізноманіття;
- ❖ більш етична і природна поведінка людини в екосистемі, частиною якої вона є, зокрема, зменшення страждань сільськогосподарських тварин.

Структура ринку органічної продукції в окремих європейських країнах наведена в табл. 1.

Головний висновок, який можна зробити на підставі даних аналізу наведених в таблиці, стосується того факту, що структура органічного ринку кожної країни має свої особливості, пов'язані з національними традиціями. Зокрема, в Австрії найбільше роль

відіграють молочні продукти та яйця. У Німеччині – м'ясо та молоко, у Франції – дитяче харчування, яйця, молоко, Норвегії – дитяче харчування та фрукти, Швейцарії – овочі, фрукти. Це важливий фактор з точки зору можливого виходу на ринок українських виробників. Дані відносно зміни площ під органічними культурами в країнах Європи представлені в табл. 2.

Таблиця 1. Структура ринку органічної продукції в окремих країнах Європи у 2018 році

Продукція	Австрія	Німеччина	Франція	Норвегія	Швейцарія
Дитяче харчування			12,7	33,1	
Напої			5	0,6	3,7
Хліб та хлібобулочні вироби		8,6	3,4	1,9	
Яйця	22,3	21	29,6	8,7	27,6
Риба та рибні продукти			2,5	0,8	
Свіжі овочі	16	9,7	6,3	4,5	25,4
Фрукти	10,7	7,8	7,7	13	16,2
Овочі та фрукти			6,9		18,9
М'ясо та м'ясна продукція	4,4	15	2,4	0,5	6,1
Молоко та молочні продукти:			4,4	10	
- масло вершкове	10,8	4,5	5,6	3,1	
- сир	10,2	4,7	1,6	0,7	
- молоко	23,2	12,1	12,7	4	
- йогурт	21,9	8,1	6,9	0,7	

Джерело: складено на основі [15]

Таблиця 2. Площі сільськогосподарських земель під органічним виробництвом в Європі у 2008 – 2018 рр.

Країни	Площа (млн га)	Зміна у 2008-2018 рр. (%)	Зміна у 2008-2018 рр. (га)	Обсяг ринку, млн євро	Зміна у 2008-2018 рр. (%)	Зміна у 2008-2018 рр. (%)
EU-28	13,8	+65	+5,4	37412	121	7,7
Європа	15,6	+69	+6,4	40729	125	7,8

Джерело: складено на основі [15]

В даному випадку, перш ніж аналізувати дані таблиці, необхідно зробити окремі пояснення відносно наведених груп країн. EU-28 включають в себе 28 країн, членів Європейського союзу. Європейський ринок, у відповідності з наведеними даними органічної продукції, у 2018 році дорівнював 40,7 млрд євро, з яких 37,4 млрд євро припадало на країни Євросоюзу.

Однак, в цілому споживання даної продукції на одного мешканця поки що не дуже високе. Зокрема в країнах Євросоюзу ця величина дорівнювала в середньому 76,2 євро на одного мешканця (табл. 3).

Таблиця 3. Тенденції зміни кількості виробників органічної продукції в різних регіонах світу у 2008-2018 рр. тис. одиниць

Регіон	2017	2018	2018 у % до 2017	2018 у % до 2008
Африка	806,9	788,5	-2,2	+53,8
Азія	1231,1	1317,0	+7,0	+80,5
Європа	397,1	418,6	+5,4	+64,3
Латинська Америка	460,4	227,6	-50,6	-20,0
Північна Америка	23,0	23,9	+4,3	+42,1
Океанія	26,7	20,8	-22,0	+146,4
Світ в цілому	2945,3	2796,9	-5,0	+54,8

Джерело: складено за даними [15, 17]

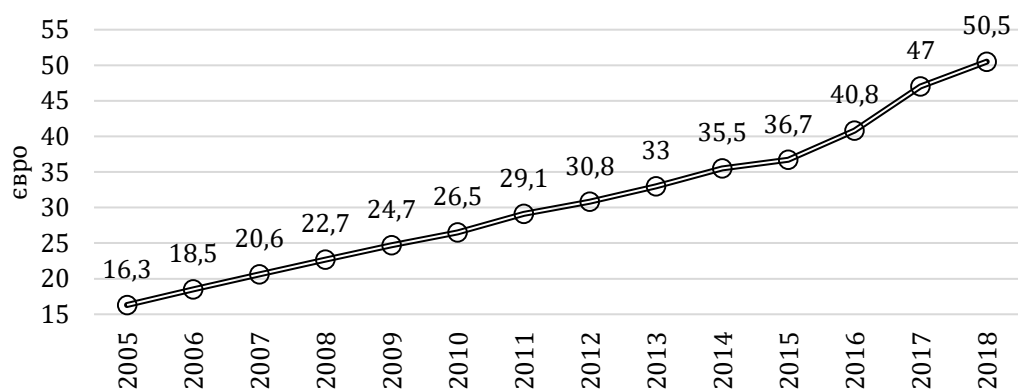
Відносно загальної кількості зареєстрованих виробників органічної продукції в світі, то у 2018 році їх кількість дорівнювала 2796,9 тис., з яких 418,6 тис. знаходилось в країнах Європи, 1317 тис. – Азії, 788,5 тис. – Африки, 227,6 тис. – Латинської Америки.

Відповідна площа оброблених земель при цьому дорівнювала 43,7 млн га та 11,6 млн га відповідно. При цьому найбільший темп приросту за 2008-2018 роки мав місце в Країнах Океанії (+146,4), а у країнах Латинської Америки чисельність виробників органічної продукції скоротилась (-20,0%).

Розглянемо більш детально динаміку зміни органічного виробництва в країнах Європи. Розпочнемо з оцінки динаміки зміни посівних площ. За період 1985 -2018 рр. вона зростає з 0,1 млн га до 15,6 млн га. В тому числі за період 2008 -2018 рр. – з 8,3 млн га до відповідно 15,6 млн га, або майже в два рази.

Зростання ринку органічної продукції в країнах Європи виглядає ще більш вражаючим. За період з 2005 по 2018 роки він в абсолютному вираженні зріс з 11,9 млрд євро до 40,7 млрд євро, тобто майже в 3,5 рази. Середній темп росту ринку при цьому становив 636 млн євро на рік. Важливим також є і той факт, що навіть в кризові роки (2008 рік) органічний ринок продовжував зростати. Така тенденція має зберегтися в найближчому періоді.

Аналогічним чином відбувалась тенденція зміни споживання органічної продукції на одного мешканця в Європі (рис. 1). В даному випадку аналізований показник зріс з 16,3 євро до 50,5 євро у 2018 році. В середньому темп росту складає 0,397 євро на рік. Ці дані є доказом того, що саме ринок органічної продукції є одним з найбільш розвинених в Європі.

Рис. 1. Динаміка споживання органічної продукції на одного мешканця в Європі у 2005-2014 рр., (євро)

Джерело: побудовано автором на підставі даних [15]

Відтак, український виробник може знайти свого споживача на цьому ринку значно швидше і простіше, ніж на ринках традиційної продукції.

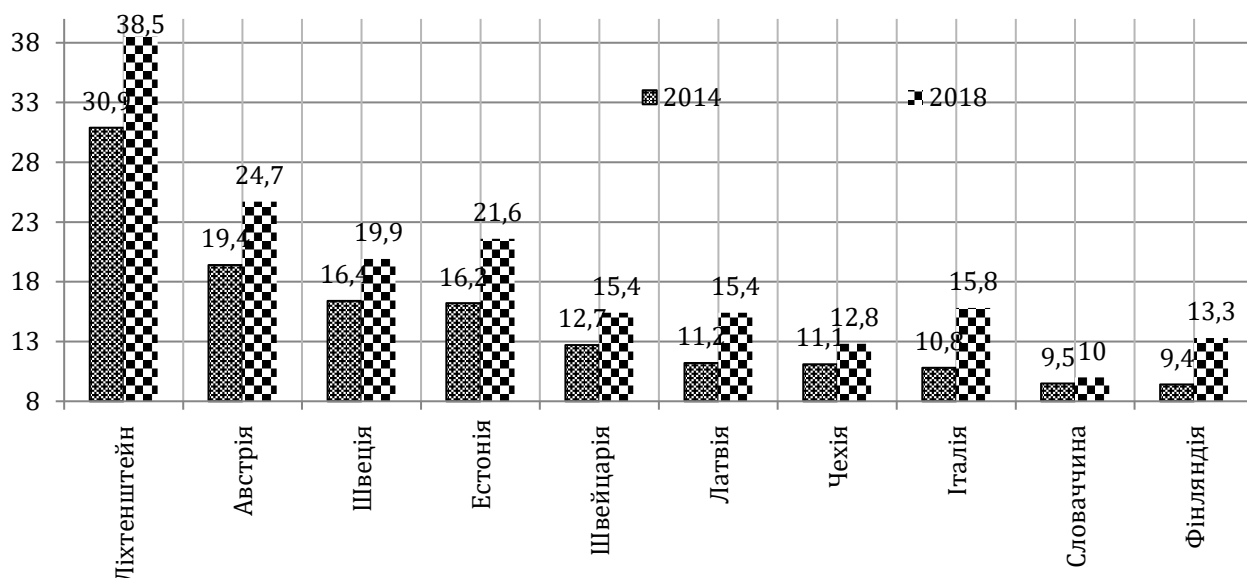
Відносно площ в світі, які використовувались під виробництво органічної продукції. В даному випадку найбільша їх величина мала місце в Австралії, Аргентині та Китаї (табл. 4). Якщо оцінювати розвиток органічного землеробства з точки зору питомої ваги органічних площ у загальному обсязі сільськогосподарських угідь країни, то світовим лідером в даному випадку є Австрія (24,7%), Швеція (19,9%), Італія (15,8%). На жаль, Україна поки що суттєво відстає за даним показником від зазначених країн. Питома вага площ під органічними культурами в нашій країні знаходиться на рівні менше 1%. Слід також зазначити, що в багатьох країнах світу органічне землеробство не є чимось екзотичним. Це головний висновок, який можна зробити з даних таблиці.

З метою більш детального дослідження ситуації було вирішено порівняти між собою питому вагу земель, зайнятих органічним виробництвом, в їх загальній площі по десяти країнам Європейського Союзу за 2014 та 2018 роки (рис. 2). Найбільша питома вага органічних земель мала місце у Ліхтенштейні. Що також важливо – впродовж аналізованого періоду в даній країні вона зростає з 30,9% до 38,5%. Окремо слід підкреслити, що в усіх країнах мало місце зростання питомої ваги земель під органічними культурами.

Таблиця 4. Площа сертифікованих органічних земель та їх питома вага у загальному обсязі сільськогосподарських угідь держави, 2018 рік

Країна	Площа, тис. га	Питома вага сертифікованих органічних площ у загальному обсязі сільськогосподарських угідь країни, %
Австралія	35687,8	8,8
Аргентина	3630,0	2,4
Китай	3135,0	0,6
Іспанія	2246,5	9,6
Уругвай	2147,1	14,9
Франція	2035,0	7,3
Сполучені Штати Америки	2023,4	0,6
Італія	1958,0	15,8
Індія	1938,7	1,0
Німеччина	1521,3	9,1
Канада	1311,6	2,0
Бразилія	1188,3	0,4
Туреччина	646,2	1,7
Австрія	637,8	24,7
Швеція	608,8	19,9
Російська Федерація	607,0	0,3
Чехія	538,9	12,8
Греція	492,6	6,0
Польща	484,7	3,4
Велика Британія	457,4	2,7
Румунія	326,3	2,5
Перу	311,5	1,3
Україна	309,1	0,7
Туніс	306,5	3,0
Фінляндія	297,4	13,0
Латвія	280,4	15,4
Танзанія	278,5	3,0
Уганда	262,3	1,8
Данія	256,7	9,8

Джерело: складено на основі [15]

Рис. 2. Питома вага органічного землеробства в структурі сільськогосподарських угідь в окремих країнах Європи у 2014 та 2018 рр., %

Джерело: побудовано автором на підставі даних [15]

На другому місці за досліджуваним показником знаходилася Австрія – 19,4% у 2014 році та 24,7% у 2018 році, на третьому – Швеція – 16,4% та 19,9% відповідно. В

першу десятку країн-лідерів входили також Естонія (16,2% та 21,6% відповідно), Швейцарія (12,7% та 15,4% відповідно), Латвія (11,2% та 15,4% відповідно), Чехія (11,1% та 12,8% відповідно), Італія (10,8% та 15,8% відповідно), Словаччина (9,5% та 10,0% відповідно), Фінляндія (9,4% та 13,3% відповідно). Таким чином, загальна тенденція зрозуміла – поширення органічного виробництва в Європі відбувається високими темпами.

Якщо розглядати зміни площ під окремими культурами, то в даному випадку звернемось до даних табл. 5. Наведені дані дають можливість стверджувати, що структура землекористування в органічних підприємствах в різних регіонах світу суттєво відрізняється. В Океанії, на яку припадає майже 50% всіх органічних земель світу, 99% цих земель являють собою сінокоси та пасовища, які використовуються для виробництва продукції тваринництва. Водночас у Північній Америці приблизно половина всіх земель представлена орними культурами. Подібна ситуація і в країнах Європи.

Таблиця 5. Структура органічних земель за типом їх використання серед регіонів світу у 2018 році, тис. га.

Землі за призначенням	Африка	Азія	Європа	Латинська Америка	Північна Америка	Океанія	Світ в цілому
Орні культури	550,3	3434,4	7462,2	335,7	1476,7	57,0	13316,4
Багаторічні насадження	1258,6	666,8	1699,1	740,3	152,0	217,3	4734,1
Сінокоси та пасовища	4,0	27,9	6241,2	5923,9	1371,9	34683,6	48252,5
Світ в цілому	2004,0	6537,2	15635,5	8008,6	3335,0	35999,4	71514,6

Джерело: складено на основі [15]

З іншого боку, в країнах Азії органічні землі майже повністю представлені саме орними культурами. Таким чином, ми маємо суттєво різну ситуацію в окремих регіонах світу. Визначальними факторами в даному випадку виступають природні умови та ситуація на відповідних ринках продукції.

Відносно органічного тваринництва. Слід зазначити, що ця галузь сільського господарства поступається рослинництву. Це обумовлюється в першу чергу значно складнішими технологічними особливостями переходу до виробництва органічної продукції. Сьогодні високий рівень ефективності та продуктивності тварин значною мірою пов'язаний з використанням різних хімічних препаратів як безпосередньо в самому тваринництві, так і при виробництві кормів. Крім того, сьогодні дуже поширена практика застосування різних лікарських препаратів, які теж треба виключати з технології виробництва при переході до органічної продукції. Незважаючи на це, в Європі органічне тваринництво також стрімко розвивається (табл. 6).

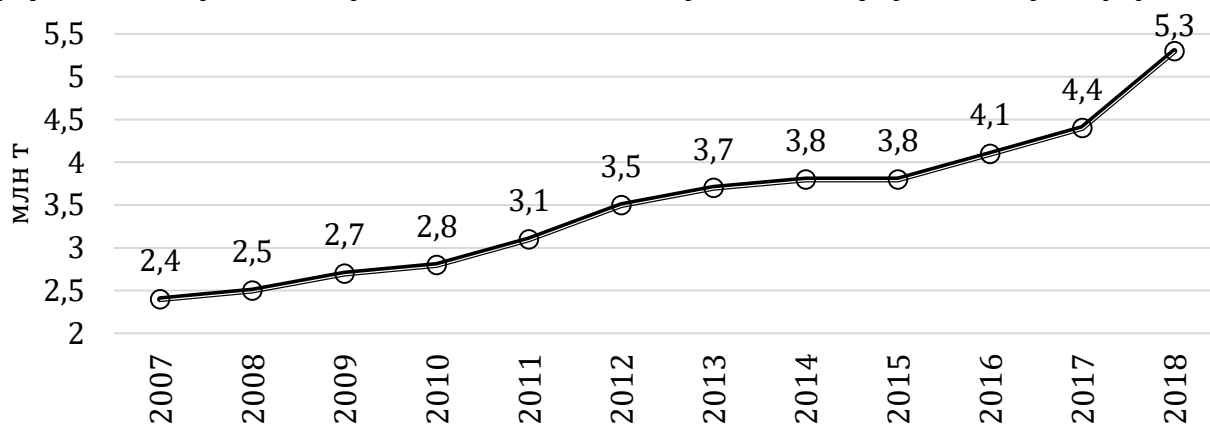
Таблиця 6. Поголів'я та тенденції зміни органічної худоби за видами тварин в Європі у 2009-2018 рр., тис. гол

Сільськогосподарські тварини	Європа			Європейський Союз	
	поголів'я	2018 р. у % до 2017 р.	2018 р. у % до 2009 р.	поголів'я	питома вага у загальному поголів'ї
ВРХ	4853,7	10,3	188,1	4603,4	5,2
Вівці	5941,5	14,5	167,8	5685,8	5,0
Свині	1362,6	36,4	205,2	1321,2	0,7
Птиця	56524,7	12,7	227,9	53615,3	3,3

Джерело: складено на основі [15]

Впродовж 2009-2018 років поголів'я ВРХ в Європі збільшилось на 88,1%, овець – на 67,8%, свиней – на 105,2%, птиці – на 127,9%, хоча питома вага органічного поголів'я в загальному поголів'ї залишається невисокою. Найбільшою вона була по ВРХ (5,2%) та вівцям (5,0%), найменшою – по свиням (0,7%). Підтвердженням стрімкого розвитку органічного тваринництва є значне зростання обсягів виробництва органічного молока

(рис. 3). За 2007-2018 його величина в країнах Європі зростає з 2,4 млн. т до 5,3 млн. т, або більше ніж у 2 рази. В сьогоденних умовах відносної стабільності ринків продуктів харчування в Європі це є прикладом одного з напрямом їх внутрішньої трансформації.

Рис. 3. Динаміка виробництва органічного молока в Європі у 2007-2018 рр. млн т
Джерело: побудовано автором на підставі даних [15]

За період 2007-2018 рр. вона зростає з 2,4 % до 5,3 %. При цьому саме на останній рік припало найбільш суттєве зростання (0,7 %). Слід також звернути увагу, що реальне зростання питомої ваги органічного молока на ринку ЄС розпочалося з 2009 року, а впродовж 2007-2008 років вона було стабільним і дорівнювала 2,4 %.

Висновки та перспективи подальших розвідок

В Україні виробники розпочали усвідомлено займатись органічним виробництвом наприкінці 1990-х років. Активно розвиваючи внутрішній ринок, наша держава все більше заявляє про себе й на міжнародному ринку органічної продукції, входячи за площами сільськогосподарських угідь, задіяних під її вирощування, до світових лідерів, збільшуючи асортимент пропонованої продукції та географію поставок. Слід також підкреслити, що виробництво органічної продукції в Україні сьогодні є експортно орієнтованим. Майже 80% всього виробництва органічної продукції експортується. На жаль, внутрішній ринок поки що є дуже слабо розвинутим. Обсяги споживання органічного продукту в Україні сьогодні знаходяться на рівні менше за 1 євро на мешканця. Це у 200-300 разів менше, ніж у провідних європейських країнах.

Виходячи з цього, вважаємо дуже актуальним запровадження економічного механізму, який би дав можливість прискорити темпи економічного розвитку органічного виробництва в Україні. Даний механізм повинен створювати правила гри на ринку та визначати оптимальні економічні рішення суб'єктів господарювання. Він повинен охоплювати державну стратегію розвитку екологічно орієнтованого агробізнесу, на базі якої повинні бути створенні інституції та механізми її реалізації в першу чергу через економічні інтереси суб'єктів.

Список літератури

1. Яценко О. М., Овчаренко А. С. Перспективи формування ринку органічної продовольчої продукції України в умовах глобалізації економіки. *Органічне виробництво і продовольча безпека*. Житомир, 2015. С. 337-342.
2. Маслак О. М. Становлення ринку органічної продукції в Україні. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2012. Вип. 11. С. 58-62.
3. Лупенко Ю. О. Формування попиту та пропозиції на ринку органічної продукції. *Органічне виробництво і продовольча безпека*. Житомир, 2013. С. 3-9.
4. Гуцаленко О. О. Ринок органічної продукції рослинництва як складова частина аграрного ринку України. *Облік і фінанси*. 2014. № 1. С. 133-137.

5. Коломицева О. В., Васильченко Л. С., Пепчук С. М. Формування та розвиток ринку органічної продукції в Україні. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 2 (14). С. 28-33.
6. Воскобийник Ю. П., Гаваза Є. В. Ємність ринку органічної продукції в Україні. *Агроінком*. 2013. № 4-6. С. 7-10.
7. Чудовська В. А., Шкуратов О. І., Кипоренко В. В. Еколого-економічний механізм розвитку органічного сільського господарства: теорія і практика. Київ, 2016. 332 с.
8. Харченко Т. Б. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Економіка АПК*. 2013. № 9. С. 37-41.
9. Грановська В. Г. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 4. С. 31-40.
10. Чичкало-Кондрацька І. Б., Федіна О. І. Перспективи розвитку експорту української органічної продукції до Європейського Союзу. *Економічний простір*. 2016. № 105. С. 34-46.
11. Вінюкова О. Б., Чугрій Г. А. Ринок органічної продукції в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 26 (1). С. 42-47.
12. Славгородська Ю. В. Виробництво органічної продукції в Україні: стан та перспективи. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2016. № 4. С. 49-54.
13. Рогач С. М., Семінський А. А. Стан та тенденції виробництва органічної продукції в Україні та світі. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/9239/3/Organik_2018_13-17.pdf
14. Зіновчук Н. В., Ращенко А. В. Особливості впровадження виробництва органічної продукції в Україні. *Збалансоване природокористування*. 2014. № 1. С. 13-20.
15. FiBL server 2020. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/5011-organic-world-2020.pdf>.
16. Organic in Europe. Prospects and developments. URL: <http://www.ifoam-eu.org/en/library/annual-reports>.
17. Data on organic area in worldwide. URL: https://statistics.fibl.org/world/area-world.html?tx_statisticdata_pi1%5Bcontroller%5D=Element2Item&cHash=f367262839ab9ca2e7ac1f333fbb1ca2
18. Organic retail sales. URL: https://statistics.fibl.org/world/retail-sales-world.html?tx_statisticdata_pi1%5Bcontroller%5D=Element2Item&cHash=35a0fcd89ae099d2ff14fe1ddb38a1aa

References

1. Yatsenko, O. M., Ovcharenko, A. S. (2015). «The prospects of market creation of organic food products in Ukraine in the condition of economic globalisation». *Orhanichne vyrobnytstvo i prodovolcha bezpeka*. Zhytomyr, pp. 337-342.
2. Maslak, O. M. (2012). «The formation of organic products market in Ukraine». *Visnyk Sums'koho natsionalnoho ahrarnoho universytetu*. Issue 11, pp. 58-62.
3. Lupenko, Yu. O. (2013). «The formation of demand and supply of the organic products market». *Orhanichne vyrobnytstvo i prodovolcha bezpeka*. Zhytomyr, pp. 3-9.
4. Hutsalenko, O. O. (2014). «The market of organic crop production as an integral part of the agrarian market of Ukraine». *Oblik i finansy*. no 1, pp. 133-137.
5. Kolomytseva, O. V., Vasylychenko, L. S. and Pepchuk, S. M. (2018). «Formation and development of organic products market in Ukraine». *Naukovyj visnyk*. no 2, pp. 28-33.
6. Voskobijnyk, Yu. P. and Havaza, Ye. V. (2013). «The capacity of the organic produce market in Ukraine». *Ahroinkom*. no 4-6, pp. 7-10.
7. Chudovska, V. A., Shkuratov, O. I. and Kyporenko, V. V. (2016). *Ekoloho-ekonomichnyj mekhanizm rozvytku orhanichnoho sil'skoho hospodarstva: teoriia i praktyka*. [Ecological and economic mechanism of organic agriculture development: theory and practice]. Kyiv. Ukraine.

-
8. Kharchenko, T. B. (2013). «The prospects of the development of organic products market in Ukraine». *Ekonomika APK*. no 9, pp. 37-41.
  9. Hranovska, V. H. (2017). «The prospects of the development of organic products market in Ukraine». *Ekonomika APK*. no 4, pp. 31-40.
  10. Chychkalo-Kondratska, I. B. and Fedina, O. I. (2016). «Prospects for the export of Ukrainian organic products to the European Union». *Ekonomichnyj prostir*. no 105, pp. 34-46.
  11. Viniukova, O.B. and Chuhrij, H.A. (2018). «Organic products market in Ukraine: problems and prospects of its development». *Prychornomorski ekonomichni studii*. no 26(1), pp. 42-47.
  12. Slavhorodska, Yu. V. (2016). «Production of organic products in Ukraine: current state and prospects». *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*. no 4, pp. 49-54.
  13. Rohach, S. M. and Seminskyj, A. A. (2018). Stan ta tendentsii vyrobnytstva orhanichnoi produktsii v Ukraini ta sviti [Current state and trends of organic production in Ukraine and in the world]. Веб-сайт. Available at: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/9239/3/Organik_2018_13-17.pdf
  14. Zinovchuk, N. V. and Raschenko, A. V. (2014). «Characteristics of the introduction of organic production in Ukraine». *Zbalansovane pryrodokorystuvannia*. no 1, pp. 13-20.
  15. FiBL surver 2020. Веб-сайт Available at: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/5011-organic-world-2020.pdf>.
  16. Organic in Europe. Prospects and developments. Веб-сайт Available at: <http://www.ifoam-eu.org/en/library/annual-reports>
  17. Data on organic area in worldwide. Веб-сайт Available at: https://statistics.fibl.org/world/area-world.html?tx_statisticdata_pi1%5Bcontroller%5D=Element2Item&cHash=f367262839ab9ca2e7ac1f333fbb1ca2
  18. Organic retail sales. Available at: https://statistics.fibl.org/world/retail-sales-world.html?tx_statisticdata_pi1%5Bcontroller%5D=Element2Item&cHash=35a0fcd89ae099d2ff14fe1ddb38a1aa

Стаття надійшла до редакції 15.07.2020 р.